

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Oversendt elektronisk

Høringssvar: Forskriftsbestemmelser om ny ordning for skattefavorisert individuell sparing til pensjon

Forbrukerrådet viser til Finansdepartementets høringsnotat av den 4. juli 2017 vedrørende utkast til forskriftsbestemmelser om ny ordning for skattefavorisert individuell sparing til pensjon.

Høringsfristen er satt til den 1. september 2017, men Forbrukerrådet har i epost fra Finansdepartementet av den 30. august fått innvilget utsatt frist til den 8. september.

Forbrukerrådet er positive til hovedretningene i Finansdepartementets forslag til forskriftsbestemmelser om ny ordning for skattefavorisert individuell sparing til pensjon, slik dette fremkommer i høringsnotatet, og mener det er positivt for forbrukerne at IPS-ordningen nå revitaliseres.

Samtidig er det et generelt behov for forenkling av pensjonsmarkedene og pensjonsproduktene. Forslaget går ikke langt nok i å løse dette utbredte behovet blant vanlige forbrukere. Det forekommer Forbrukerrådet at forslagene i liten grad har vært prøvd ut mot sluttbrukere. Vi foreslår derfor at departementet brukertester forslagene som gjelder kundekommunikasjon og produktløsninger, slik andre produktutviklere normalt gjør. Å få på plass intuitive og formidlingsdyktige løsninger er viktig, og etter vårt syn viktigere enn å få på plass en ny ordning raskest mulig.

Etter innføringen av pensjonsreformen i 2011 har behovet for individuell pensjonssparing økt, samtidig som det har eksistert få gode ordninger for slik

privat pensjonssparing. Alternativet for mange har isteden vært sparing i eiendom, hvilket vi antar blant annet har påvirket boligsituasjonen for unge.

Navnevalg

Forbrukerrådet vil innledningsvis peke på at det vil være en fordel å unngå å bruke begrepet IPS (Individuell PensjonsSparing) om den nye skattefaviserte individuelle pensjonsspareordningen. Den gamle IPS-ordningen avvikes ikke umiddelbart, men fases ut over tid ved at den stenges for nyteging av avtaler. Det vil dermed fortsatt eksistere et flyttemarked for de gamle ordningene i mange år fremover. Det vil bli enklere for forbrukerne å holde orden på sine ulike avtaler, og å gjøre sammenlikninger på Finansportalen, hvis man unngår at ordninger som er forskjellige har samme navn.

Forbrukerrådet foreslår derfor at den nye ordningen gis et navn som skiller den fra tidligere ordning. En mulighet er å omtale ordningen som *Pensjonssparing med skattefordeler* eller *Skattefavisert pensjonssparing*. Hvilket navn man velger for den nye ordningen bør videre brukertestes. Et nytt navn må sikre at det ikke oppstår forvirring mellom «gammel» IPS og «ny» IPS. Uansett vil det være en fordel for forbrukerne å ha ulike navn på ulike ordninger, slik at disse skiller seg klart og tydelig fra hverandre. Mange forbrukere opplever at pensjonssparing er et komplisert tema, og begrepsbruk og navnevalg bør derfor i størst mulig grad være selvforklarende.

Det er ellers grunn til å anta at også finansbransjen vil være tjent med at det innføres et nytt navn på den nye ordningen, slik at den ikke forveksles med «gammel» IPS.

Pan-European Pension Products (PEPPs)

Forbrukerrådet viser til at EU-kommisjonen den 29. juni 2017 lanserte et regulatorisk rammeverk for innføring av grenseoverskridende individuelle pensjonsprodukter i Europa, såkalte PEPPs.¹

Pan-European Pension Products skal være et tilbud til forbrukere som ønsker å utfylle eksisterende nasjonale statspensjoner (pillar I) og ulike tjenestepensjonsordninger (pillar II) med individuelle pensjonsordninger (pillar III).

Forbrukerrådet mener at en eventuell innføring av PEPPs i Norge bør tenkes inn i rammeverket som utformes for «ny» IPS. Problemstillingen er ikke omtalt i

¹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1800_en.htm

høringsnotatet, selv om det i forslaget til forskrift i § 6-47-2, avsnitt 3, fremgår at avtaler om individuell sparing til pensjon også kan inngås med kredittinstitusjoner, livsforsikringsselskaper, pensjonsforetak, forvaltningsselskap for verdipapirfond eller verdipapirforetak som er hjemmehørende i annen stat innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet (EØS), og som har adgang til å drive tilsvarende virksomhet her i riket.

Forbrukerrådet forventer at Finansdepartementet vil komme tilbake til eventuell regulering av PEPPs i Norge dersom slike pensjonsprodukter blir innført og tilbudt her til lands.

Forbrukerrådet vil i det etterfølgende omtale nærmere enkelte konkrete forslag til forskriftsbestemmelser:

§ 4-2-1 vedr. beskatning

En hovedutfordring knyttet til «gammel» IPS-ordning, og som har medvirket til den eksisterende ordningens lave popularitet, har vært at skattefradraget på innskudd har vært mindre enn skattesatsen på uttak.

Departementet foreslår konkret at den nye ordningen ikke skal skattlegges etter reglene for pensjonsinntekt, men derimot som kapitalinntekt. Dette innebærer at uttak fra ordningen blir skattlagt som alminnelig inntekt og ikke som personinntekt, med trinnskatt til staten og trygdeavgift. For den enkelte pensjonist innebærer dette at den maksimale effektive marginalsattesatsen på uttak reduseres fra 43,6 prosent til 24,0 prosent, basert på skattesatsene for 2017.

Slik regelverket er foreslått utformet videreføres unntaket knyttet til at det ikke skal beregnes formuesskatt av innestående og oppspart pensjonskapital. Avkastningen skattlegges heller ikke løpende.

Høringsnotatet fra Finansdepartementet virker således å være i overensstemmelse med de signalene som ble gitt i Prop. 130 LS (2016-2017).

Forbrukerrådet mener det er viktig for IPS-ordningens attraktivitet at det ikke beregnes formuesskatt av oppspart pensjonskapital, og videre at uttak skattlegges som alminnelig inntekt og ikke som personinntekt.

§ 6-47-2 vedr. tilbydere

Forbrukerrådet støtter forslaget om at det nye IPS-produktet ikke bare skal kunne tilbys av banker, pensjonsforetak og livsselskaper, men også av verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond. Det åpnes dermed opp for et stort mangfold av potensielle tilbydere, noe som isolert sett vil kunne bidra til økt konkurranse til beste for forbrukerne.

Samtidig er det i denne sammenheng viktig å påpeke at norske forbrukere enkelt skal kunne orientere seg mellom ulike IPS-tilbud, og ikke minst når det gjelder kostnader. Det er med andre ord nødvendig å sikre oversiktlige og gode sammenligningsverktøy.

Finansportalen er allerede klargjort for å ta imot informasjon om administrasjonsgebyr knyttet til det nye IPS-produktet, og selskapene vil bli oppfordret til å rapportere inn i portalens datafanger (internettbasert rapporteringsgrensesnitt mot pensjonsselskapene) i god tid før den 1. november. Det er ikke minst viktig at nye aktører som pr. i dag ikke tilbyr pensjonsprodukter (bl.a. verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond) og som vil benytte seg av adgangen til å tilby «ny» IPS, må rapportere inn til Finansportalen slik at sammenligningstjenesten blir så fullstendig som mulig.

Høringsnotatet begrunner ikke på en god måte hvorfor tilbud fra livsforsikringsselskap og pensjonskasser må inneholde forsikringselement. Høringsnotatet begrunner heller ikke i tilstrekkelig grad hvorfor pensjonskasser må begrense markedsgrunnlaget sitt til utelukkende å gjelde egne medlemmer. Slike krav må antas å bidra til å hemme konkurransen og er uttrykk for begrensinger som Forbrukerrådet ikke uten videre kan gi sin tilslutning til.

§ 6-47-3 vedr. økning av årlig samlet sparebeløp

For mange mennesker vil inngåelse av individuelle pensjonsspareavtaler være viktige for å ha utsikt til å kunne spe på egen inntekt utover ytelser fra folketrygd og tjenestepensjonsordninger når man blir pensjonist. Forbrukerrådet mener derfor det er positivt at departementet legger opp til at den øvre grensen for fradragsberettiget sparing økes fra 15.000 kroner i «gammel» IPS til 40.000 kroner i «ny» IPS.

Et fullt sparebeløp i form av et innskudd på 40.000 kroner kan føres som inntektsfradrag i skattemeldingen. Etter gjeldende skattesats (24 prosent for alminnelig inntekt i 2017) vil dette redusere skatten med 9.600 kroner.

Utbetalinger fra «ny» IPS vil imidlertid regnes som alminnelig inntekt, og det skal i henhold til forslaget betales skatt på hele utbetalingen, og ikke bare på avkastningen. Ordningen vil uansett være skattemessig gunstig for de aller fleste, da den årlige skattebesparelsen i praksis vil utgjøre et rentefritt lån frem til utbetalingene av pensjonssparingen starter.

Forbrukerrådet vil for øvrig fremheve at når det gjelder skattemessig regelverk knyttet til pensjonssparing, så vil det være en stor fordel for sluttbrukere dersom man kan forholde seg til enkle, forståelige og få skattebestemmelser.

§ 6-47-5 vedr. krav til avtaler og vederlag

Forbrukerrådet støtter presiseringen om at avtaler om individuell sparing til pensjon skal inngås skriftlig, angi hvilke pensjonsytelser som omfattes av ordningen og vilkårene for utbetaling, samt regler for endring, flytting og oppsigelse.

Forbrukerrådet støtter også forslaget om å legge til rette for at kundene selv i større grad kan sette sammen sin egen investeringsportefølje. Dette vil blant annet kunne åpne opp for at flere velger fondsprodukter i sin IPS-avtale som i større grad ivaretar hensyn til etikk og bærekraft, flytting av andeler fra «svarte» til «grønne» fond, herunder for eksempel til svanemerkede aksjefond.

§ 6-47-6 vedr. flytterett

Forbrukerrådet støtter presiseringer om at kunder kan flytte sine IPS-avtaler fritt til andre institusjoner, og at slik flytting som hovedregel skal skje innenfor en maksimal oppgjørsfrist på en måned.

§ 6-47-7 vedr. informasjons- og rådgivningsplikt samt kontoinformasjon

Forbrukerrådet støtter finansdepartementets forslag om å innta en egen bestemmelse i forskriften om institusjonens plikt til informasjon og rådgivning. Som departementet korrekt påpeker, så vil mangelfull forståelse for risikoen i en portefølje øke faren for at tap kommer overraskende på kunden. Det påhviler derfor pensjonsleverandøren et ansvar som den profesjonelle part å sørge for at risikonivået blir godt forstått av kunden. En slik plikt vil ikke minst også være viktig for kunder som har få år igjen til uttak av alderspensjon, og hvor risikoreduserende tiltak ofte vil være avgjørende.

Forbrukerrådet er generelt opptatt av at norske innbyggere skal kunne ha enkel tilgang til oversikt over egne pensjonsopplysninger. De siste årene er det

opprettet gode digitale tjenester i regi av både NAV og Norsk Pensjon som delvis ivaretar dette informasjonsbehovet. Forbrukerrådet mener imidlertid at alle norske borgere bør få en samlet oversikt over egen pensjonsopptjening i forbindelse med de årlige likningsutskriftene. Dette må også inkludere en oversikt over de ulike pensjonsordningene som er registrert på den enkelte samt størrelsen på de ulike pensjonsbeholdningene.

Det er videre viktig at kundene sikres oversikt over alle kostnader forbundet med pensjonsproduktene, og mener at det i forbindelse med kontoutskrifter bør være et krav at kostnader knyttet til pensjonsavtaler så som etableringsgebyrer, administrasjonsgebyrer, forvaltningsgebyrer, flyttegebyrer m.v. synliggjøres og spesifiseres på en mest mulig tydelig måte, både i prosent av kapitalen og i kroner og øre.

I januar i år lanserte Forbrukerrådet en ny tjeneste på Finansportalen for sammenligning av pensjonsprodukter, herunder også IPS og pensjonskapitalbevis, hvor blant annet årlige administrasjonsgebyr på pensjonsproduktene inngår i oversikten. Finansportalen har til hensikt å vise korrekte priser for administrasjon for alle pensjonsprodukter som kan flyttes mellom forskjellige selskaper, herunder også både for «gammel» IPS og «ny» IPS.

§ 6-47-8

Det er en kjensgjerning at pensjonskontoutskrifter i begrenset grad evner å formidle viktig informasjon på en god måte, og ikke er utformet for at vanlige forbrukere skal kunne ta rasjonelle og veloverveide valg.

Livsforsikringsselskapene har i flere omganger forsøkt alternative kontoføringsløsninger i tillegg til de lovpålagte for å møte kundenes behov.

Forslaget til kontoføring fremstår ikke som noen utpreget forbedring, og Forbrukerrådet mener det er behov for at departementet brukertester utkastet til kontoføring på vanlige forbrukere før dette forskriftsfestes.

§ 6-47-11

Ordningen er aktuell for alle (18 år +) som ønsker å spare i en bundet ordning hvor uttak i form av alderspensjon tidligst kan starte fra fylte 62 år. Som hovedregel skal beløpet utbetales over minimum 10 år og til minimum 77 år. Dette gir minimum 15 års utbetaling dersom utbetalingen starter ved fylte 62 år.

Forbrukerrådet vil imidlertid påpeke at dersom den årlige utbetalingen blir mindre enn ca. 20 prosent av G (folketrygdens grunnbeløp), kan det antall år pensjonen skal utbetales over reduseres, slik at den årlige utbetalingen blir ca. 20 prosent av G. Det er viktig at dette blir tydelig kommunisert ut til forbrukerne.

Oslo, den 8. september 2017

Vennlig hilsen
Forbrukerrådet

Jorge B. Jensen (s.)
Fagdirektør finans

Bjarki Eggen (s.)
Seniorrådgiver finans